

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ ТЕРИТОРІЯМИ ПРИРОДНИХ ПАРКІВ

Н.М. Попадинець

доктор економічних наук, старший дослідник
Науково-навчальний інститут підприємництва та перспективних технологій
НУ "Львівська політехніка" (м. Львів, Україна)
e-mail: popadynets.n@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7556-6135>

О.І. Графська

доктор економічних наук,
Львівський державний університет ім. Івана Боберського (м. Львів, Україна)
e-mail: grafskayaorislava@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8134-3771>

О.О. Галаченко

доктор економічних наук
Вінницький інститут Міжрегіональної академії управління персоналом
(м. Вінниця, Україна)
e-mail: halachenko@maup.kiev.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2776-1777>

Незважаючи на те, що важливість збереження навколишнього середовища та заохочення громадського відпочинку в національних парках широко визнається, труднощі для досягнення цих цілей лишаються. Маючи понад столітній досвід управління національними парками, інституційні знання систем національних парків в Європейському Союзі та США можуть запропонувати цінне розуміння найкращих практик управління. Ефективне та стале управління національним парком вимагає організаційної структури на державному рівні з повагою до місцевих інституцій на рівні парку, залучення зацікавлених сторін до прийняття рішень щодо управління парком, залучення громадськості, що заохочується обміном інформацією та освітою, ясність меж покращити відносини із землевласниками суміжних земель і віддати перевагу покращенню відносин із корінним населенням. Визначено, що краще управління парками ґрунтується на освіті для підвищення обізнаності громадськості про важливість національних парків і паркових систем. Встановлено, що туризм і зміна клімату створюватимуть дедалі більше викликів для управління парком, що підкреслювало спільну нагальність вирішення цих проблем. Досліджено зарубіжний досвід на прикладі Європейського Союзу та Сполучених Штатів Америки щодо управління територіями природничих парків. Охарактеризовано три методики використання інформації щодо ефективності управління: програмування, що включає в себе ідентифікацію проблем і встановлення пріоритетів; адаптивне управління, яке базується на використанні даних про продуктивність із метою постійного вдосконалення управлінських процесів; підзвітність, що означає надання звітів і відповідей про діяльність і результативність. Доведено, що в сучасний час, через обмеження, встановлені законодавством, території національних парків в Україні не мають широкого доступу для організованого масового туризму й рекреації.

Ключові слова: природно-заповідний фонд, рекреація, національні природні парки, сталий розвиток, довкілля, управлінська діяльність.

ВСТУП

У сучасній державній політиці нашої країни виділяється природно-заповідна справа, яка має найвищий ступінь пріоритету. Крім цього, у контексті Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом передбачено виконання директив у галузі довкілля, зокрема збереження і відновлення біологічного

різноманіття, як одну із передумов для повноцінного членства. Зупинити втрати біологічного різноманіття при переході до сталого розвитку можна лише завдяки створенню екологічно й біологічно стійких і репрезентативних мереж охоронюваних природних територій. Вони відіграють ключову та фундаментальну роль у цьому процесі. Серед різних видів територій та

об'єктів, що користуються особливим правовим захистом в Україні, важливе місце належить природним паркам.

Необхідно відзначити, що створення заповідних зон і об'єктів, якими є природничі парки, є ефективним засобом збереження рідкісних і вимираючих видів рослин і тварин, а також природних комплексів, які можуть служити зразками природних екосистем для наукових досліджень і практичного використання. Крім того, природничі парки виконують важливу роль у соціальному й економічному контексті, надаючи можливості для відпочинку та оздоровлення населення. Таким чином питання управління територіями природничих парків сьогодні є надзвичайно актуальним і своєчасним.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питаннями розвитку рекреаційної політики, розвитку зеленого туризму та управління територіями природничих парків займалися вітчизняні та іноземні науковці, такі як: М. Газуда, І. Дяченко, [1], П. Жук [2], О. Дребот [3], М. Шершун [4], В. Третяк [5], Т. Кошелюк [6], Т. Хаммер, Р. Бер [7], Р. Обердорфер [8], К. Ферретті-Галлон, Е. Гріггз, А. Шреста, Г. Ван [9] та інші. Нормативно-правові аспекти управління територіями визначено в Законі України "Про природно-заповідний фонд України" [10].

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ

Під час проведення дослідження застосовувалися методи: логічного узагальнення, синтезу, аналізу, індукції та дедукції щодо визначення сутності дослідження та обґрунтування мети і висновків.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Дослідження питання управління територіями природних парків має велике значення в країнах Європейського Союзу де активно використовуються економічні механізми для досягнення екологічної ефективності у сфері землекористування. Наприклад, при виведенні земель із сільськогосподарського використання на певний час і створенні на них "зелених зон" державні органи компенсують аграрним товаровиробникам тимчасові економічні втрати в розмірі середньорічного доходу з одиниці земельної площі. Найвищий рівень компенсації передбачений для фермерських господарств, які відводять свої земельні ділянки під постійний парк чи ліс. Досвід європейських країн підтверджує, що застосування економічних механізмів

регулювання природокористування та охорони довкілля спільно з ринковими та державними інструментами забезпечує більшу гнучкість, сприяє еколого-економічній ефективності та стимулює природоохоронну та ресурсозберігаючу діяльність, сприяючи збереженню природних багатств для майбутніх поколінь.

Варто відзначити міжнародний досвід створення біосферних резерватів, які є частиною всесвітньої мережі біосферних резерватів у рамках Програми ЮНЕСКО "Людина і біосфера". Біосферні резервати виконують різні функції, такі як збереження генетичних ресурсів, видів, екосистем і ландшафтів, сприяють сталому розвитку суспільства, підтримують демонстраційні проекти, надають можливості для екологічної освіти й наукових досліджень у сфері охорони природи і сталого розвитку [1].

Особливу увагу управлінню територіями природничих парків приділяють у США. Національні парки в Сполучених Штатах і майже в усьому світі піддаються зміні парадигми збереження та управління парками. У перші роки існування національних парків стратегії збереження та дії з управління базувалися на переконанні, що парки являють собою статичні ландшафти, ізольовані від людської діяльності та прилеглих земель, і що вони призначені виключно для задоволення відвідувачів [8]. Спроби усунути дисфункції системи спричинені помилковими поглядами та наслідками подальшої політики управління територіями. Сьогодні ця парадигма повільно переходить до заснованого на знаннях розуміння екосистем як динамічних і взаємопов'язаних. Стратегії збереження тепер визнають необхідність включати людей як частину системи, щоб усунути причини, а не тільки симптоми дисфункції системи. Однак управління національним парком не обмежується лише стратегіями збереження.

Так, зарубіжний досвід нам показує, що управління національним парком включає широкий спектр управлінських дій, зокрема найважливіші види діяльності, такі як планування паркової системи, охорона земель, управління природними ресурсами (управління біологічними ресурсами, управління пожежами, управління водними ресурсами, управління повітряними ресурсами, управління геологічними ресурсами, звуковий ландшафт і освітлення управління), управління культурними ресурсами (наприклад, археологічні ресурси, культурний ландшафт, етнографічні ресурси, історичні споруди), збереження дикої природи та управління, інтерпретація та освіта, управління туризмом/відвідувачами та управління парковими спорудами. Зрозуміло, що в кожному парку акценти управлінської діяльності мають

бути адаптовані до потреб парку, його проблем і завдань. Однак наступне покоління менеджерів парків має вміти терпіти двозначність, управляти змінами, керувати моделями туризму, встановлювати та повідомляти пріоритети, вирішувати суперечки та розуміти політичні процеси. Управління парком включатиме як біологічне управління, так і розвиток туризму та управління бізнесом, щоб протистояти викликам 21 століття.

Перший у світі національний парк “Єллоустоун” був заснований у 1887 році в Сполучених Штатах Америки. Отже, ідея національного парку була американським винаходом з історичними наслідками, поклавши початок всесвітньому руху, який згодом поширився на більш ніж 100 країн і 1200 національних парків і заповідників [8].

Зарубіжний досвід показує, що міжнародні біосферні резервати, включаючи національні природні парки та регіональні ландшафтні парки в їх складі, мають різнобічне значення:

- екологічне значення полягає в тому, що на таких територіях існують сприятливі умови для природного лісотворчого процесу. Національні природні парки зберігають біорізноманітність і виступають як важливі ланки в екологічних коридорах. Такі парки сприяють еколого-економічному рівноважному розвитку в областях їхнього розташування;
- соціальне значення виявляється в підтриманні зв'язку людини з природним середовищем. У сучасному світі, де урбанізація відокремлює людей від природи, національні природні парки дозволяють зберігати зв'язок людини з природою екологічно, економічно й духовно;
- науково-прикладне значення виявляється в тому, що національні природні парки можна назвати “природними лабораторіями”. У природних екосистемах, особливо в лісах, накопичена важлива еколого-економічна інформація про складні взаємозв'язки між рослинами і тваринами біосфери, їхню структуру і функції, закономірності розвитку та поширення в різних природно-географічних зонах.

У США відповідальність за управління територіями національних парків несе Служба національних парків, яка є бюрою у складі Міністерства внутрішніх справ [8]. Вона виконує подвійну, а іноді і протилежну роль: охороняє та сприяти отриманню позитивних вражень від найкращих природних територій країни. Метою є збереження незайманих природних і культурних ресурсів і цінностей системи національних парків для отримання позитивних вражень, освіти та натхнення нинішніх і майбутніх поколінь. Вони також співпрацюють із партнерами, щоб поширити переваги збереження природних

і культурних ресурсів і відпочинку на природі по всій країні та світі.

Важливим елементом зарубіжного досвіду є усвідомлення того, що ефективне управління є необхідною умовою для всіх природоохоронних територій, які юридично призначені для досягнення цілей збереження біорізноманіття та інших цілей і завдань охорони природної спадщини. В ЄС та США існують вимоги щодо двох типів звітів, а саме: швидкі звіти, які ініціюються, коли виявлено загрозу цінностям національного парку; систематичні або періодичні звіти, які регулярно оцінюють і повідомляють про аспекти управління власністю національного парку [7–9].

Загалом можна виділити три широкі способи використання інформації про ефективність управління:

- 1) *програмування* (виявлення проблем та розстановка пріоритетів).
- 2) *адаптивне управління* (використання інформації про продуктивність для покращення управління);
- 3) *підзвітність* (звітність про діяльність та виконання).

Програмування можна розглядати як загальний процес вирішення проблеми, через який кожна організація має проходити. Цей процес включає:

- усвідомлення/ідентифікація проблем (це найскладніша частина процесу, оскільки часто симптоми змішуються з проблемами. Змішана або розсіяна інформація може призвести до абсолютно різних результатів. Результат усього процесу сильно залежить від інтерпретація початкової ситуації);
- визначення проблем (визначення проблеми служить основою для роздумів про ситуацію та для повідомлення проблеми іншим);
- пошук альтернатив;
- оцінка та спостереження за одиничними альтернативами [8].

Цей процес вирішення проблем є лише структурою того, як проблеми можуть бути вирішені; різний за своєю інтенсивністю та деталями й логічно не обмежується лише національними парками, але також впливає на будь-яку іншу організацію.

Натомість адаптивне управління полягає в тому, що відповідні агентства національних парків у світі зазначають, що майбутнє окремих парків значною мірою залежить від доступності, управління та розповсюдження вичерпної інформації, а успіх таких агентств — у довгостроковому збереженні, управлінні та доступі до цієї інформації.

Інформаційні ресурси для всіх національних парків існують на різноманітних носіях,

включаючи паперові записи, електронні документи, карти, бази даних, фотографії, відео та аудіо. З досвіду зарубіжних країн можемо констатувати, що для ефективного управління цією інформацією необхідно запровадити програми професійної якості для збереження, управління та інтеграції цих ресурсів, а також зробити їх доступними. Оскільки національні парки є “суспільним надбанням”, уся інформація про парки вважається доступною для будь-кого, хто зацікавлений. Відповідні урядові організації прагнуть якомога ширшого обміну та доступності знань, а також сприяння обговоренню системи національних парків та національного досвіду та цінностей, які вони представляють. Єдиними винятками з обміну інформацією є випадки, коли розголошення може поставити під загрозу конкретні ресурси парку чи угоди донорів або порушити вимоги законодавства чи конфіденційності [8].

Підзвітність — це очікування того, що менеджери відповідають за якість і доцільність виконання програми, підвищення продуктивності, контроль витрат, пом'якшення негативних аспектів діяльності відповідних організацій, а також за забезпечення чесного управління програмами та відповідно до чинного законодавства. Це зобов'язує всіх, хто відповідає за управління територіями природних парків, вживати систематичних і активних заходів для:

- розроблення та впровадження відповідних, економічно ефективних засобів менеджменту для управління, орієнтованого на результати;
- оцінювання достатності засобів управління в державних програмах;
- визначення необхідних удосконалень;
- вживання відповідних коригувальних заходів і щорічного звітування про заходи управління перед органами влади.

Досвід зарубіжних країн показує, щоб підвищити ефективність збереження та управління природоохоронними територіями, слід враховувати кілька принципів оцінки управління територіями:

1. Системи оцінювання або оцінки повинні бути спрямовані на участь на всіх етапах процесу та мають прагнути залучати всі відповідні організації та осіб, які можуть бути зацікавлені в управлінні.

2. Оцінювання має ґрунтуватися на добре обґрунтованій, прозорій і комплексній системі оцінювання. Результати повинні бути легкодоступними для всіх зацікавлених сторін.

3. Цілі менеджменту та критерії оцінки результативності менеджменту мають бути чітко визначені та зрозумілі керівникам та оцінювачам.

4. Оцінки ефективності управління повинні зосереджуватися на найбільш важливих питаннях, включаючи загрози та можливості, що впливають або потенційно впливають на досягнення цілей управління та збереження природоохоронних цінностей.

5. Звіти про результати оцінювання повинні визначати сфери, де керівництво працює добре, на додаток до сфер, де управління потребує вдосконалення. Питання слід розділити на ті, які знаходяться в межах і поза контролем керівника.

6. Оцінки повинні ґрунтуватися на надійних і відповідних екологічних і соціальних науках. Оцінка, ймовірно, включатиме як кількісну, так і якісну інформацію, яка має бути підтверджена вимірюванням або іншими доказами.

7. Системи контролю якості можуть допомогти системам оцінювання досягти високих стандартів і отримати визнання та довіру в ширшій спільноті.

Для такого широкого впровадження системи оцінки ефективності управління необхідно виконати кілька вимог:

1. Усвідомлення необхідності оцінки ефективності управління природоохоронними територіями.

2. Політична воля сприяти та підтримувати оцінювання серед установ, уряду та тих, хто дає.

3. Надійна концептуальна основа та практичні, економічно ефективні методології оцінки.

4. Навчання та розширення систем/методів оцінювання.

5. Механізм для консолідації, синтезу та звітності про глобальну інформацію на рівнях екосистеми та конкретного місця [8].

В ідеалі всі системи повинні включати аналіз результатів. Загалом системи повинні або включати результати, або рекомендувати стратегію збору даних для вимірювання результатів у майбутньому. Результати вимірюють не лише вплив управління, але й інші фактори (вплив відвідувачів, забруднення, природні фактори, законодавчі фактори, фінансування тощо), що впливають на стан природоохоронної території. Система оцінки повинна намагатися пов'язати результати з діями керівництва та іншими факторами впливу.

Сьогодні території національних парків в Україні, в силу законодавчих обмежень, не широко використовуються для масового туризму і рекреації. Частка розташованих у їхніх межах санаторіїв сягає 1,2%, дитячих санаторіїв — 0,9%; пансіонатів відпочинку — 2,0%; баз відпочинку — 2,9%. Проте, за деякими оцінками, “ресурсний потенціал нашої держави зараз ви-

користується лише на 8%". У цьому руслі привертається увага до ролі санаторно-курортного комплексу в здійсненні реабілітаційних заходів, адже його головна перевага полягає якраз в орієнтованості на широку експлуатацію особливо цінного ресурсу курортних анклавів — лікувально-рекреаційного капіталу. Залучення лікувальних ресурсів, які створені природою, забезпечить можливість кількаразового зменшення фінансових та не фінансових витрат на реабілітацію, порівняно з лікуванням пацієнтів медикаментозними препаратами. Йдеться про інноваційні перетворення частини оздоровниць на відновлювальні центри [11].

Отже, для того щоб ефективно використовувалися природничі території, на державному рівні має бути запроваджена системи контролю (оцінювання), щоб гарантувати, що програми управління територіями природничих парків досягають запланованих результатів, що ре-

сурси використовуються відповідно до місії і що програми та ресурси захищені від шахрайства, марнотратства, зловживання або безгосподарності. Також на державному рівні має бути задекларовано дотримання законів і правил усіма установами парку, а також отримання надійної та своєчасної інформації, збереження, звітування та використання для прийняття рішень.

ВИСНОВКИ

Враховуючи досвід іноземних країн щодо ведення політики управління територіями природничих парків потрібно імплементувати ті заходи, які сьогодні можуть покращити етапи використання ресурсів, якими володіють парки. Зокрема, потрібно впроваджувати методіку оцінювання, яка дозволить ефективно контролювати процес управління територій природничих парків відповідним державним органам.

ЛІТЕРАТУРА

1. Газуда М.В., Дяченко І.Б. Регіональний менеджмент збереження і відтворення природно-заповідних територій: монографія. Ужгород: Видавництво ФОП Бреза А.Е., 2014. 248 с.
2. Жук П. Територіальний розвиток, природне довкілля, економіка: наукові розвідки: монографія. ДУ "Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України", 2023 р. 257 с.
3. Дребот О.І. Система державного управління природно-заповідним фондом України та її регіонів. *Регіональна економіка*. 2011. № 4. С. 205–209.
4. Шершун М.Х., Касюхнич В.Ю. Економічна складова розвитку лісової галузі в умовах воєнного стану. *Збалансоване природокористування*. 2023. № 1. С. 45–52.
5. Третяк В.М., Юрченко А.Д., Лобунько Ю.В. Проблеми удосконалення інституціональної бази управління природно-заповідним фондом України. *Землеустрій, кадастр і моніторинг земель*. 2015. № 1. С. 65–73.
6. Кошелюк Т.В. Інституційна система управління національними природними парками в Україні. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2020. № 54. С. 74–89.
7. Hammer T., Bär R., Ehrensperger A., Friedli A., Liechti K., Wallner A., Xenia Wiesli T. A holistic assessment of the impacts of park management: findings from the evaluation of Regional Nature Parks in Switzerland. *Journal on protected mountain areas research*. Volume 14. № 1. P. 14–24. DOI: <https://dx.doi.org/10.1553/eco.mont-14-1s14>
8. Oberdorfer R. National Park Management — A study of US National Parks with particular emphasis on sustainable tourism. 2001. 104 p. URL: <https://www.grin.com/document/317> (дата звернення: 20.05.2023).
9. Ferretti-Gallon K., Griggs E., Shrestha A., Wang G. National parks best practices: Lessons from a century's worth of national parks management. *International Journal of Geoheritage and Parks*. 2021. P. 335–346. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijgeop.2021.05.004>
10. Про природно-заповідний фонд України: Закон України від 16.06.1992 № 2456-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12#Text> (дата звернення: 20.05.2023).
11. Галаченко О.О. Регіональна політика розвитку санаторно-курортних послуг: досвід та практика. *Економічний розвиток держави та її соціальна стабільність: матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет-конф.* (Полтава, 11 трав. 2017 р.). Ч. 1. Полтава, 2017. С. 71–73.

FOREIGN EXPERIENCE IN MANAGING NATURAL PARK AREAS

Popadynets N.

Doctor of Economic Sciences, Senior Researcher
Institute of Entrepreneurship and Advanced Technologies
of the Lviv Polytechnic National University (Lviv, Ukraine)
e-mail: popadynets.n@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7556-6135>

Hraska O.

Doctor of Economic Sciences
Lviv State University of Physical Culture n.a. Ivan Bobersky (Lviv, Ukraine)
e-mail: grafskayaorislava@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8134-3771>

Halachenko O.

Doctor of Economic Sciences
Vinnytsia Institute of Interregional Academy of Personnel Management (Vinnytsia, Ukraine)
e-mail: halachenko@maup.kiev.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2776-1777>

Although the importance of preserving the environment and encouraging public recreation in national parks is widely recognized, challenges to achieving these goals remain. With over a century of national park management experience, the institutional knowledge of national park systems in the European Union and the United States can offer valuable insights into best management practices. Effective and sustainable management of a national park requires an organizational structure at the state level with respect for local institutions at the park level, involvement of stakeholders in park management decisions, public involvement encouraged by information sharing and education, clarity of boundaries, improved relations with landowners of adjacent lands, and give priority to improving relations with the indigenous population. It has been determined that better park management relies on education to increase public awareness of the importance of national parks and park systems. Tourism and climate change were identified as creating increasing challenges for park management, underscoring the shared urgency of addressing these challenges. The foreign experience on the example of the European Union and the United States of America regarding the management of the territories of natural parks is studied. Three methods of using information on management efficiency are characterized: programming, which includes identifying problems and setting priorities; adaptive management, which is based on the use of performance data for the purpose of continuous improvement of management processes; accountability, which means providing reports and answers about activities and performance. It has been proven that in modern times, due to restrictions established by legislation, the territories of national parks in Ukraine do not have wide access for organized mass tourism and recreation.

Keywords: nature reserve fund, recreation, national natural parks, sustainable development, environment, management activity.

REFERENCES

1. Hazuda, M.V., & Diachenko, I.B. (2014). *Rehionalnyi menedzhment zberezhennia i vidtvorennia pryrodno-zapovidnykh terytorii: monohrafiia [Regional management of conservation and restoration of natural reserve territories: monograph]*. Uzhhorod: Vydavnytstvo FOP Breza A. E [in Ukrainian].
2. Zhuk, P. (2023). *Terytorialnyi rozvytok, pryrodne dovyllia, ekonomika: naukovy rozvidky: monohrafiia [Territorial development, natural environment, economics: scientific researches: monograph]*. DU "Instytut rehionalnykh doslidzhen imeni M. I. Dolishnoho NAN Ukrainy" [in Ukrainian].
3. Drebot, O.I. (2011). Systema derzhavnoho upravlinnia pryrodno-zapovidnym fondom Ukrainy ta yii rehioniv [The system of state management of the nature reserve fund of Ukraine and its regions]. *Rehionalna ekonomika – Regional economy*, 4, 205–209 [in Ukrainian].
4. Shershun, M. Kh., Kasiukhnych, V.Yu. (2023). Ekonomichna skladova rozvytku lisovoi haluzi v umovakh voiennoho stanu [Economic component of the forest industry development under martial law]. *Zbalansovane pryrodokorystuvannia – Balanced environmental management*, 1, 45–52 [in Ukrainian].
5. Tretiak, V.M., Yurchenko, A.D., & Lobunko, Yu.V. (2015). Problemy udoskonalennia instytutsionalnoi bazy upravlinnia pryrodno-zapovidnym fondom Ukrainy [Problems of improving the institutional framework for managing the nature reserve fund of Ukraine]. *Zemleustrii, kadastr i monitorynh zemel – Land management, cadastre and land monitoring*, 1, 65–73 [in Ukrainian].
6. Kosheliuk, T.V. (2020). Instytutsiina systema upravlinnia natsionalnymy pryrodnymy parkamy v Ukraini [Institutional system of management of national natural parks in Ukraine]. *Aktualni problemy vdoskonalennia chynnoho zakonodavstva Ukrainy – Actual problems of improving the current legislation of Ukraine*, 54, 74–89 [in Ukrainian].
7. Hammer, T., Bär, R., Ehrensperger, A., Friedli, A., Liechti, K., Wallner, A., & Xenia Wiesli, T. (2022). A holistic assessment of the impacts of park management: findings from the evaluation of Regional Nature Parks in Switzerland. *Journal on protected mountain areas research*, 14 (1), 14–24. DOI: <https://dx.doi.org/10.1553/eco.mont-14-1s14> [in English].
8. Oberdorfer, R. (2001). National Park Management — A study of US National Parks with particular emphasis on sustainable tourism. URL: <https://www.grin.com/document/317> [in English].
9. Ferretti-Gallon, K., Griggs, E., Shrestha, A., & Wang, G. (2021). National parks best practices: Lessons from a century's worth of national parks management. *International Journal of Geoheritage and Parks*, 335–346. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijgeop.2021.05.004> [in English].

10. Pro pryrodno-zapovidnyi fond Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 16.06.1992 № 2456-XII [On the Nature Reserve Fund of Ukraine: Law of Ukraine dated June 16, 1992, no. 2456-XII]. (1992). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12#Text> [in Ukrainian].
11. Halachenko, O.O. (2017). Rehionalna polityka rozvytku sanatorno-kurortnykh posluh: dosvid ta praktyka [Regional policy of development of sanatorium and resort services: experience and practice]. Economic development of the state and its social stability' 17: Materialy Mizhnarodnoi naukovy-praktychnoi Internet-konferentsii — Materials of the International Scientific and Practical. Internet conference (pp. 71–73). Poltava [in Ukrainian].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Попадинець Назарій Миколайович, доктор економічних наук, старший дослідник, доцент кафедри економіки і маркетингу, заступник директора, Науково-навчальний інститут підприємництва та перспективних технологій “Львівська політехніка” (вул. Горбачевського, 18, м. Львів, Україна, 79057; e-mail: popadynets.n@gmail.com; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7556-6135>)

Графська Орислава Іванівна, доктор економічних наук, доцент кафедри готельно-ресторанного бізнесу, Львівський державний університет ім. Івана Боберського (вул. Тадеуша Костюшка, 11, м. Львів, Україна; 79000, e-mail: grafskayaorislava@gmail.com; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8134-3771>)

Галаченко Олександр Олександрович, доктор економічних наук, професор кафедри економіки, підприємництва та менеджменту, Вінницький інститут Міжрегіональної академії управління персоналом (Хмельницьке шосе, 145, м. Вінниця, Україна, 21000; e-mail: halachenko@maup.kiev.ua; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2776-1777>)

Новини

Новини

Новини • Новини • Новини

В Україні планують зняти обмеження на вирубку лісів: під загрозою національно природні парки. Серед ризиків є прискорення темпів втрат природних багатств. Два роки тому в Україні заборонили санітарну вирубку лісів, зокрема це правило стосується саме високогірних регіонів. Ця ситуація не змінилася і з початком повномасштабної війни. Однак ці обмеження не вплинули на деякі проблеми, котрі все ще існують, під час санітарних чисток були зафіксовані зловживання ними. До прикладу, зрізали у тому числі і здорові дерева, або ж замість вибіркової рубки проводили суцільну.